

PREVENT

INTEGRALE WIJKGERICHTE PREVENTIE

Terugkoppeling Fieldlabbijeenkomst 25 september 2025

PREVENT

Met PREVENT werken we aan het vergroten van de kwaliteit van (samen)leven in de stedelijke omgeving, door **integrale wijkgerichte preventie** op het **snijvlak van gezondheid en welzijn**. Met een breed spectrum van betrokkenen bouwen we gezamenlijk aan een goede **(wijk)infrastructuur** zodat professionals in **fieldlabs** in de wijk (van huisarts tot buurtsportcoach, van schuldhulpverlener tot wijkverpleegkundige, en van paramedicus tot sociaal werker) optimaal interprofessioneel **samenwerken** en gezamenlijk met onderzoekers, beleidsmakers, docenten, studenten en bewoners leren en onderzoeken in *‘communities of research and practice’*.

Fieldlabbijeenkomsten: doel en werkwijze

De bijeenkomsten ‘fieldlabs PREVENT centraal’ hebben als uitgangspunt om fieldlabs die onderdeel zijn van SPRONG PREVENT te ondersteunen in de doorontwikkeling, door naast het leren binnen, ook leren tussen en over de fieldlabs te stimuleren. **Binnen** de fieldlabs door bijvoorbeeld interprofessioneel samenwerken en samen leren te versterken, **tussen** de fieldlabs door (impliciete) kennis en ervaring uit te wisselen tussen bewoners, studenten, docenten en praktijkprofessionals, en **over** het netwerk van fieldlabs over de ambitie tot meer integrale wijkgerichte preventie (e.g. methodische inzichten rond preventie of ontwerp van fieldlabs).

Programma 25 september 2025

In de bijeenkomst op 25 september 2025 waren verschillende PREVENT-fieldlabs vertegenwoordigd. Betrokkenen van de hogescholen hebben de aanwezigen op verschillende manieren meegenomen in wat er zoal gebeurt in de fieldlab en wijken, welke ervaringen zij opdoen, welke uitdagingen er spelen en welke successen er geboekt worden.

Deze fieldlabbijeenkomst was ingebed in het PREVENT-symposium over Schaarste. Dit verslag omvat inzichten van verschillende onderdelen van deze dag:

- Kennismaking met het fieldlab **Buurtcampus Oost (Hogeschool van Amsterdam: HvA)** inclusief een wandeling in de omgeving
- Dialoog over de opbrengsten en **leerinzichten van schaduwsessies in fieldlabs** van PREVENT
- Workshop **“Schaarste en drempels in zorg en ondersteuning”** vanuit fieldlab **HU GEZOND&WEL Utrecht Oost en HU GEZOND&WEL Overvecht**

Kennismaking met het fieldlab Buurtcampus Oost (HvA)

Door Melanie Verhoef (Projectmanager Buurtcampus Oost (HvA))

Voorafgaand aan het PREVENT-symposium en fieldlabbijeenkomst werden betrokkenen van de PREVENT-fieldlabs ontvangen bij de Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) in de Linnaeusstraat, waar de HvA met de Buurtcampus Oost huist.

Vanuit een Bibliotheek, wat meer weg heeft van een buurthuis, verbindt Buurtcampus Oost onderwijs en onderzoek van de HvA met buurtbewoners, (lokale) organisaties en overheid. Urgente, relevante vraagstukken worden gezamenlijk aangepakt en er wordt van geleerd. De Buurtcampus is een rijke leeromgeving waar activiteiten samen met de buurt worden ontwikkeld: leren komt tot leven!

Vitaliteit in de wijk is naast **Een duurzame wijk** (biodiversiteit, vergroening) een uitdaging waar met de buurt aan wordt gewerkt. Het groeiende aantal senioren in Amsterdam Oost samen met zorg- en welzijnsorganisaties die steeds meer samen moeten werken zorgt voor uitdagingen waar de HvA haar steentje in kan bijdragen in verschillende vormen. Enkele voorbeelden kwamen aan bod:

- **Hulp bij digitaal:** een spreekuur om mensen te ondersteunen in een samenleving die steeds meer digitaliseert (betrokken opleidingen: Sociaal Juridische Dienstverlening, Social Work, Ergotherapie).
- **Sociale Sportschool:** ouderen gaan samen met jonge sporters (studenten) op bootcamp (betrokken opleiding: Fysiotherapie)
- **Project HARTstikke gezond:** Tijdens de HARTstikke Gezondweken werken bewoners, studenten, zorg- en welzijnsorganisaties samen aan een gezondere leefstijl. Met gratis metingen, leefstijlgesprekken en directe doorverwijzing naar lokale initiatieven maken we gezondheid makkelijk, leuk en dichtbij (betrokken opleidingen: Voeding en Diëtetiek, Toegepaste Psychologie, Fysiotherapie, Interprofessionele Paramedische Zorg, Biomedische Technologie, Geneeskunde)
- **Robots in het wild:** Studenten nemen geprogrammeerde robots mee naar woonvoorzieningen/ dagbesteding van senioren om ze te laten kennismaken met wat robots kunnen betekenen in de zorg (betrokken opleiding: HBO-ICT).

Na een goed gesprek in de OBA tijdens een lunch hebben aanwezigen met elkaar ervaren hoe studenten bij Buurtcampus hun opdracht beginnen. Design Thinking wordt ingezet om in co-creatie te werken aan vraagstukken van/in de wijk. Bij de start van elk project krijgen studenten een crazy-walk aangeboden om de discoverfase te doorlopen. Door een aantal opdrachten wordt op een competitieve manier de wijk



en haar bewoners ontdekt. Daarnaast geeft het de studenten direct houvast om gesprekken met bewoners aan te gaan waarmee een poging wordt gewaagd de studenten uit hun comfort-zone te halen. Via een wandeling door het prachtige Oosterpark kwamen deelnemers langs het kunstwerk 'De Schreeuw' wat de moord op Theo van Gogh symboliseert, evenals het Slavernijmonument. Daarnaast werden aanwezigen uitgedaagd om met bewoners in gesprek te gaan over o.a. wat zij mooi aan hun buurt vinden. Niet alleen voor studenten is dit uit je comfort-zone treden...

Dialogo over de opbrengsten en leerinzihten van een schaduwssessies in fieldlabs van PREVENT - Een impressie: samen leren door schaduwen in de fieldlabs van PREVENT

Door Esther Wijma (onderzoeker, lectoraat Beroepsonderwijs, Hogeschool Utrecht)

Aanleiding



Om het onderlinge leren en de dialoog binnen en tussen de fieldlabs van PREVENT te versterken, zijn kartrekkers verder gegaan met bij elkaar **schaduwen**. In deze reflexieve onderzoeksmethode bezoeken zij elkaars werkpraktijk, steeds met een concrete ontwikkel- of praktijkvraag als vertrekpunt. Zo ontstaat er ruimte voor inspiratie, verdieping en reflectie over de grenzen van het eigen fieldlab heen. Tijdens de fieldlabbijeenkomst op 25 september 2025

werden ervaringen rondom het schaduwen gedeeld. Een van de kartrekkers van fieldlab Utrecht Overvecht deelde inzichten van het schaduwen bij fieldlabs Buurtcampus Oost en Nieuw West. De kartrekkers van Living lab Bajeskwartier deelden inzichten van het schaduwen bij Cartesius. Vervolgens werd verder uitgewisseld in een groepsgesprek met ook de andere kartrekkers en aanwezigen.

Leervraag en inzichten

Bij de fieldlabs leefden diverse ontwikkelvragen. De meerderheid van deze vragen raakte aan de structuur van de leeromgeving, de verantwoordelijkheid die bij studenten belegd kan worden en het opbouwen van duurzame relaties met partners. Het schaduwen en de aanvullende dialoog tussen de kartrekkers van meerdere PREVENT-fieldlabs leverde waardevolle inzichten op die de fieldlabs kunnen helpen in de doorontwikkeling:

- **Strategische structuur van een fieldlab**

Het schaduwen heeft laten inzien dat er een verschil in structuur is tussen fieldlabs. Ten eerste, een deel van de fieldlabs bestaat al lang en is structureel bekostigd. Anderen werken op projectbasis. **Continuïteit in**

financiering draagt bij aan de duurzaamheid van fieldlabs. Ten tweede, *in verschillende fieldlabs bestaan andere rollen*. Community-managers van de HvA verbinden onderwijs en praktijk en kunnen ruim tijd investeren in het opbouwen van relaties met de praktijk. Wijkdocenten van de HU gaven aan dat, naast een verantwoordelijkheid en opgave in het opbouwen van relaties met partners, zij bijvoorbeeld ook verantwoordelijk zijn voor gezamenlijk onderwijs, toetsing en (daarmee samenhangende) organisatorische zaken. Hierdoor komen zij minder toe aan het opbouwen van relaties en stevige verankering van de fieldlabs in de wijk.

- **Het samenspel tussen burger, student, docent(-onderzoekers) en professionals**

Vanwege de samenwerking met bewoners/cliënten komen in de fieldlabs regelmatig vragen en dilemma's naar boven. Bijvoorbeeld ten aanzien van welke gegevens van burgers er geregistreerd kunnen worden, maar ook over wat bij studenten belegd kan worden aan en *wat de rol, taken en verantwoordelijkheden van samenwerkingspartners zijn ten opzichte van docenten en studenten*. De HvA werkt hiervoor nauw samen met professionals uit de wijk. Zo is er een professional die betrokken kan worden bij juridische vragen en dilemma's en vindt er triage plaats voordat een vraag opgepakt wordt door een student. Dit creëert transparantie naar bewoners/cliënten dat er met studenten gewerkt wordt, maar blijft tegelijkertijd de kwaliteit van het werk gewaarborgd.

- **Duurzame samenwerking**

In de duurzaamheid van de fieldlabs is het *belangrijk om continu de meerwaarde voor partners te benadrukken*. Tegelijkertijd is dit een uitdaging omdat er met veel verschillende partners gewerkt wordt, *elke partner een ander belang* heeft én de *betrokkenheid vaak aan een persoon hangt*. Er is behoefte aan een duidelijke structuur en rolverdeling: wie is partner en wat betekent dat? Ook is het belangrijk dat er niet alleen top-down overlegd wordt, maar dat ook bewoners een stem hebben en kunnen meedenken over de ontwikkeling van de wijk en de rol van het fieldlab.

Vervolg

Uit de gevoerde dialoog blijkt dat de kartrekkers het schaduwen als een waardevolle leeractiviteit hebben ervaren. De uitwisseling leverde niet alleen uiteenlopende inzichten op, maar ook praktische handvatten voor de verdere ontwikkeling van de fieldlabs. Het schaduwtraject laat zien hoe krachtig het is om samen te reflecteren op de praktijk en zodoende van elkaar te leren rondom duurzame samenwerking in de wijk.

Deelsessie PREVENT-Workshop “Schaarste en drempels in zorg en ondersteuning”- over inzet van studenten in fieldlabs in de wijk

Door Rixt Zuidema & Lizet van Ewijk (wijkdocenten fieldlab HU GEZOND&WEL Oost en HU GEZOND&WEL Overvecht (HU))

Achtergrond

In deze workshop werden deelnemers meegenomen in het HU GEZOND&WEL programma van Hogeschool Utrecht.

Het programma HU GEZOND&WEL heeft als doel om samen met (toekomstige) professionals de kwaliteit van leven in de regio Utrecht te verbeteren en bij te dragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Dit wordt bereikt door interprofessioneel samenwerken en leren in Utrechtse wijken tussen gezondheids- en welzijnsopleidingen samen met wijkdocenten, praktijkpartners, burgers en



onderzoekers. Vanuit hun rol als wijkdocent voor HU GEZOND&WEL in Utrecht Oost en Overvecht vertelden Rixt Zuidema en Lizet van Ewijk over hun ervaringen hoe zij samen met **studenten kunnen bijdragen aan schaarste aan personeel binnen het zorg- en welzijnsdomein**.

Beschrijving initiatieven binnen HU GEZOND&WEL fieldlabs Utrecht Oost en Overvecht

In Utrecht Oost is hierdoor een initiatief ontstaan genaamd **Klus en Klets** waarin studenten bewoners in de wijk ondersteunen bij verschillende praktische klusjes, zoals meehelpen boodschappen doen, huis opruimen of meehelpen in de tuin. Studenten hebben ook een grote rol in het opzetten van 'Klus en Klets'. Op dit moment wordt in Utrecht Oost samen met zorg- en welzijnspartijen verkend hoe studenten duurzaam ingezet kunnen worden als buddy ter ondersteuning van bewoners. Hierdoor worden bijvoorbeeld ook welzijnspartijen ondersteund, die een steeds minder grote rol krijgen in het ondersteunen van praktische klusjes, maar zich steeds meer focussen op groepsgerichte en collectieve vraagstukken.

In Overvecht kunnen studenten een **Papiercafé** binnen een Gezondheidscentrum. In dit Papiercafé helpen studenten, onder supervisie van wijkdocenten van de HU én vrijwilligers van het Papiercafé, bewoners met het invullen van papieren die zij thuis ontvangen en niet weten hoe ze deze moeten invullen, zoals belasting- of verzekeringspapieren. Op dit moment wordt het Papiercafé doorontwikkeld, zodat bewoners hier ook terecht kunnen voor welzijns- of gezondheidsvraagstukken. De doorontwikkeling vindt op dit moment plaats door en met studenten in samenspraak met gezondheids- en welzijnsprofessionals werkzaam in Overvecht. Ook hier wordt bijgedragen aan het verlichten van werklast van gezondheids- en welzijnsprofessionals. Zo zal er mogelijk laagdrempelig gezondheidsinformatie verschaft worden om huisartsen te ontlasten, maar zal ook informatie versterkt worden over de aanvraag van hulpmiddelen, om bijvoorbeeld de wijkverpleging te ontlasten.

Complexiteit van werken in fieldlabs: grijs gebied tussen ondersteuning vanuit studenten en professionals uit zorg- en welzijnsdomein

In de workshop werd belicht dat de inzet van studenten in fieldlabs verschilt per context en deze inzet en begeleiding door studenten veel nieuwe inzichten en ervaringen geven. De ervaring is dat de inzet van studenten in samenwerking met zorg- en welzijnsdomein zich veelal bevinden in een grijs gebied, waarbij

komen **ethische en juridische aspecten en dilemma's** om de hoek kijken. Hoe kunnen studenten bewoners op een verantwoorde manier ondersteunen door bijvoorbeeld mee te gaan met een doktersbezoek of gezondheidsinformatie te verschaffen? Wat is hierin de taak van de professional en wat kan een student doen? M.a.w. waar houdt ondersteuning van studenten op en wanneer verwijzen we door naar professionals uit het zorg- en welzijnsdomein? Het antwoord is niet eenduidig en vaak contextafhankelijk. Samenwerking en een goede afstemming met partners vanuit het sociaal- en welzijnsdomein is hierin essentieel. Ook **monitoring en evaluatie** spelen een belangrijke rol om meer inzicht te krijgen hoe dergelijke initiatieven bij kunnen dragen aan schaarste en om meer kennis te verkrijgen over ethische en juridische aspecten die spelen.

Contact

Heeft u vragen naar aanleiding van deze rapportage? Neem dan contact op met:

- Janna Bruijning [janna.bruijning@hu.nl] Els Overkamp [els.overkamp@hu.nl]

Meer informatie over het SPRONG-programma PREVENT (integrale Wijkgerichte Preventie) is te vinden op de website: <https://sprongprevent.nl/>